

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова Приймальної комісії

О.В. Поркуян

2018 р.

ПРОГРАМА

фахового вступного випробування для прийому на навчання
для здобуття освітнього ступеня бакалавра (зі скороченим терміном
навчання) за спеціальністю 053 – «Психологія» (спеціалізація
«Практична психологія») (освітня програма «Практична
психологія») на основі здобутого раніше освітнього ступеня або
освітньо-кваліфікаційного рівня

Сєверодонецьк – 2018

Програма складена на підставі робочого навчального плану підготовки бакалавра спеціальності 053 – «Психологія» (спеціалізація «Практична психологія»)

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

д. психол. н., проф. Н.Є.Завацька

д. психол. н., проф. М. В. Тоба

к. психол. н., доц. І. Є. Жигаренко

I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Фахові вступні випробування для прийому на навчання для здобуття освітнього ступеня бакалавра (зі скороченим терміном навчання) за спеціальністю 053 Психологія (спеціалізація «Практична психологія») на основі здобутого раніше освітнього ступеня або освітньо-кваліфікаційного рівня молодшого спеціаліста включають перевірку знань з дисципліни «Загальна психологія» та відбуваються у формі тестування. Мета вступного випробування – відбір на навчання для здобуття освітнього ступеня бакалавра. Програма вступного випробування включає: перелік розділів і тем; список літератури для підготовки до іспиту; критерії оцінювання знань, умінь та навичок.

Вимоги щодо рівня підготовки учасників вступного випробування: повинні знати:

- наукове та практичне значення психології;
- психологічне походження індивідуальних особливостей людини;
- психологічні особливості різних етапів розвитку особистості;
- основні досягнення, сучасні проблеми та тенденції розвитку психологічної науки, її взаємозв'язок з іншими науками;
- методи психологічного дослідження;
- основні стадії та рівні розвитку психіки в філогенезі;
- особливості протікання психічних пізнавальних процесів та їх значення у житті людини;
- значення потреб і мотивів у розвитку особистості;
- особливості прояву темпераменту, характеру й здібностей;
- індивідуальні прояви особистісних якостей людини в діяльності;
- особливості міжособистісного спілкування;

вміти:

- працювати з науковою психологічною літературою;
- аргументувати власну думку, користуючись термінами наукової психології;
- оперувати отриманими знаннями, використовувати їх для вирішення тестових завдань різного виду та рівня;
- використовувати отримані знання для характеристики психічних явищ;
- давати психологічну характеристику особистості, особливостей темпераменту, характеру, здібностей;
- володіти найпростішими прийомами психічної саморегуляції.

II. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Загальна психологія

Предмет та завдання загальної психології

Предмет психології як науки. Структура, завдання та стан сучасної психології. Структура психологічних явищ. Значення психологічних знань для навчання і виховання дітей. Місце психології в системі наук. Диференціація психології на окремі наукові галузі.

Методи дослідження

Теоретико-методологічні основи психологічної науки: методологія, принципи, методи дослідження. Основні етапи психологічного дослідження. Характеристика конкретних методик психологічного дослідження: організаційні (порівняльний, лонгітюдний, комплексний); інтерпретаційні (генетичний, структурний); методи кількісної та якісної обробки даних (методи математичної статистики); емпіричні методи (основні та допоміжні, експериментальні і неекспериментальні, діагностичні).

Розвиток психіки у філогенезі. Поява та розвиток свідомості

Проблема розвитку психіки у філогенезі. Основні властивості психіки людини. Особливості свідомості людини. Самосвідомість людини та її основні функції. Психофізична та психофізіологічна проблеми: шляхи їхнього вирішення. Основні властивості психіки тварин та тенденції її розвитку. Загальна характеристика несвідомих психічних явищ. Неусвідомлені механізми свідомих дій.

Відчуття

Відчуття людини; їх основні закономірності. Відчуття як первинна форма орієнтування організму в довкіллі. Класифікація та види відчуттів: дистантні (зорові, слухові, нюхові), контактні (смакові, больові, тактильні); екстероцептивні; інтероцептивні (органічні відчуття); пропріоцептивні (кінестетичні, статичні). Загальні закономірності відчуттів: пороги чутливості, адаптація, взаємодія відчуттів, сенсibiliзація, синестезія, контраст, індукція. Властивості відчуттів: якість, інтенсивність, тривалість, просторова локалізація.

Сприйняття

Сприйняття людини; його основні особливості (предметність, цілісність, структурність, контактність, осмисленість, категоріальність, вибірковість, аперцепція, динамічний стереотип, установка). Класифікація і види сприйняття: за провідним аналізатором (зорові, слухові, нюхові, смакові,

дотикові, статичні, кінестетичні); за формами існування матерії (простору, руху, часу). Мимовільне та довільне сприйняття. Спостереження як форма довільного сприйняття.

Пам'ять

Поняття про пам'ять. Пам'ять людини (довільна, логічна, опосередкована) і тварини (генетична, механічна). Зв'язок пам'яті людини з її здібностями та діяльністю. Природа пам'яті: теорії і закони пам'яті. Класифікація і види пам'яті: за часом збереження матеріалу (миттєва, короткочасна, оперативна, довготривала, генетична); за переважаючим аналізатором (зорова, слухова, тактильна, смакова, нюхова); за змістом того, що запам'ятовується і відтворюється (образна, словесно-логічна, рухова, емоційна); за характером участі волі в процесах запам'ятовування і відтворення матеріалу (мимовільна і довільна). Процеси і закономірності пам'яті: запам'ятовування (мимовільне – довільне, механічне – логічне, оперативне). Заучування і прийоми його організації. Умови ефективності запам'ятовування. Відтворення (мимовільне – довільне, впізнавання, пригадування, спогади). Збереження і забування. Ремінісценція. Ретроактивне і проактивне гальмування. Закон забування Г. Еббінгауза. Індивідуальні особливості й типи пам'яті.

Мислення

Мислення людини; основні розумові операції. Функціонально-операційна сторона мислення. Індивідуальні відмінності у мисленні людини (глибина–поверховість, послідовність–непослідовність, самотійність–несамотійність, критичність–некритичність, гнучкість–негнучкість, швидкість–повільність). Класифікація та види мислення: за змістом (наочно-дійове, наочно-образне, абстрактне); залежно від змісту задач, у розв'язання яких воно включається (технічне, наукове, художнє); за характером завдань (практичне, теоретичне, інтуїтивне, аналітичне); за ступенем новизни і оригінальності (репродуктивне і продуктивне); реалістичне, аутистичне, егоцентричне. Мисленнєві дії і операції (порівняння, аналіз, синтез, абстрагування, узагальнення, конкретизація, класифікація, систематизація). Логічні форми мислення як продукти мисленнєвого процесу: поняття (родові і видові; загальні, збірні та одиничні; конкретні та абстрактні; категорії, зміст та об'єм поняття; визначення); судження (поодинокі, часткові, загальні; про існування чи неіснування певних об'єктів; про властивості об'єктів; про відношення об'єктів; прості й складні; стверджувальні і заперечні; тотожно істинні й тотожно хибні; здійсненні і нездійсненні); умовисновки (індуктивні і дедуктивні; міркування, силогізм, висновок, аналогія). Інтелект людини (логічно-формальний, наочно-конкретний, аналітично-рецептивний, комбінаторно-творчий, сприйнятливо-тонкий, загострено-спрямований). Структура інтелекту.

Уява

Уява людини; основні процеси створення образів уяви. Процеси, основні прийоми створення образів уяви (акцентування, гіперболізація, аглютинація, типізація, схематизація, аналогія). Індивідуальні особливості уяви (широта, змістовність, сила, яскравість, повнота, стійкість, різносторонність, реалістичність, дієвість). Класифікація та види уяви: у зв'язку із застосуванням волі (активна – довільна; пасивна – мимовільна); залежно від характеру діяльності людини (продуктивна – творча; репродуктивна – відтворююча); за змістом (художня, технічна, наукова). Мрія, фантазія, сновидіння, галюцинація.

Емоції і почуття

Теорії емоцій, їхня характеристика і аналіз. Поняття про емоції. Поняття про почуття. Визначальні риси емоцій та почуттів. Вираження почуттів. Зовнішні вияви почуттів. Зняття внутрішньої напруги. Специфіка психічного відображення в емоціях. Емоції та процеси мотивації. Вікові зміни у емоційних реакціях. Ситуативні емоції як регулятор діяльності. Функції емоцій. Почуття провини, совісті і моральності. Форми переживання емоцій і почуттів: афекти, настрої, стрес, пристрасті, потяги. Емоційні стани (страх, тривога, сором, гнів, роздратування, радість та ін.). Емоційна зрілість особистості. Розвиток моральних почуттів. Онтогенез почуттів.

Воля

Поняття про волю. Головні якості волі. Самовиховання волі. Функції волі (спонукальна і гальмівна; спрямовуюча і регулююча). Воля як вища психічна функція. Вольова регуляція поведінки: внутрішня і зовнішня. Внутрішній (інтернальний) та зовнішній (екстернальний) локус контролю. Критерії вольової поведінки. Вольові дії (довільні і мимовільні). Простий і складний вольовий акт. Основні фази (структура) складної вольової дії. Потяг, бажання, хотіння як форми прояву волі. Класифікація вольових якостей особистості: первинні (базальні) – сила волі, енергійність, наполегливість, витримка, сміливість тощо; вторинні (характерологічні) – хоробрість, рішучість, впевненість у собі, самоволодіння та ін.; третинні (морально-ціннісні) – відповідальність, принциповість, обов'язковість, ініціативність, діловитість тощо.

Увага

Поняття про увагу. Функції уваги. Види уваги: мимовільна (пасивна) і довільна (активна), післядовільна; природна і соціально-обумовлена; безпосередня і опосередкована; чуттєва, інтелектуальна, моторна. Форми уваги: зовнішня і внутрішня; колективна, групова, індивідуальна. Властивості уваги: спрямованість, зосередженість, стійкість, тривалість, концентрація, інтенсивність, коливання (флуктуація), розподіл, переключення, обсяг, широта, активність. Розвиток уваги у дітей, боротьба з неухважністю та відволіканням. Основні критерії розвинутої уваги.

Діяльність

Діяльність як психологічна проблема. Поняття про діяльність як прояв фізичної і психічної активності. Діяльність як фактор розвитку індивіда і становлення людської особистості та індивідуальності. Соціально-психологічний аспект діяльності. Діяльність як психофізіологічний процес: психічні процеси та досвід людини (знання, уміння, навички, звички). Зміст і структура активності й діяльності: потреба, мотив, задача, дія (операція), результат, контроль і оцінка. Внутрішні і зовнішні компоненти діяльності. Інтеріоризація та екстеріоризація. Види людської діяльності (спілкування, гра, навчання, праця); їх освоєння і розвиток.

Особистість

Особистість в контексті сучасних наукових досліджень. Порівняльний аналіз теорій особистості. Природа особистості в психологічних теоріях: особистість в описовій психології В. Дільтея та Е. Шпангера; типологія особистостей О.Ф. Лазурського; фрейдизм і неофрейдизм (психоаналітичні теорії особистості – З. Фрейд, К. Юнг, А. Адлер, К. Хорні, Е. Фромм, Г. Салліван та ін.); «епігенетична» теорія розвитку особистості Е. Еріксона; гуманістичні теорії особистості (К. Роджерс, А. Маслоу, Ф. Перлс, Ш. Бюлер); теорія особистісних рис (Г. Олпорт, Р. Кеттелл); теорії особистості у французькій соціальній школі (Е. Дюркгейм, П. Жане, К. Левін та ін.); теорія соціального навчання (біхевіоріальна модель Б. Скіннера, А. Вейс, У. Хантера, К. Лешлі); особистість у логотерапії В. Франкла; особистість у концепціях вітчизняних психологів (Л.С. Виготський, С.Л. Рубінштейн, А.В. Петровський, О.М. Леонтьєв, Б.Г. Ананьєв, Л.І. Божович, К.К. Платонов, Г.С. Костюк). Свідоме і несвідоме в структурі особистості. Самосвідомість. «Я-концепція» та її компоненти: когнітивний, емоційно-оцінний, поведінковий. Самооцінка – центральний компонент «Я-концепції»: за рівнем (висока, середня, низька); за співвіднесенням з реальними успіхами (адекватна, неадекватна); за особливістю функціонування (конфліктна, безконфліктна). Рівень домагань. Самоповага.

Спілкування. Мова і мовлення

Поняття про спілкування. Засоби спілкування: мова і мовлення психічного розвитку людини. Невербальні засоби спілкування, їх роль у діяльності вчителя. Види мови і мовлення: монологічне, діалогічне; усне, письмове; внутрішнє, зовнішнє. Елементи мови і мовлення. Функції мови і мовлення: експресивна, змістова. Функції спілкування: регулювання спільної діяльності; пізнання і формування свідомості людини; самовизначення індивіда. Форми спілкування: анонімне; функціонально-рольове; педагогічне. Ефективність та стилі спілкування («спільна творчість», «дружня прихильність», «загравання», «залякування», «дистанція», «менторський»). Оволодіння навичками спілкування. Сприйняття і розуміння людьми один одного як аспект міжособистісного спілкування. Взаємини та ставлення.

Функції спілкування (комунікативна, перцептивна, інтерактивна). Взаємний вплив та пізнання в процесі міжособистісного спілкування. Типові труднощі і техніка міжособистісного спілкування. Кризи і конфлікти в житті людини. Класифікація груп у психології. Рівні соціально-психологічного розвитку груп. Вплив групи на особистість та вплив особистості на групу. Референтні групи і особистість. Проблема конформізму і нонконформізму.

Індивідуально типологічні особливості особистості (темперамент, характер, здібності)

Поняття про темперамент. Фізіологічні основи темпераменту. Тип вищої нервової діяльності і темперамент. Психологічна характеристика та властивості типів темпераменту: холерик, сангвінік, флегматик, меланхолік. Природні і соціальні передумови формування характеру. Структура характеру. Провідні риси характеру (емоційно-вольові, когнітивно-пізнавальні (інтелектуальні), морально-ціннісні, мотиваційні). Акцентуації рис характеру. Класифікація: за тілесною конституцією людини Е. Кречмера (атлетичний, пікнічний, астеничний); типологія соціальних характерів Е. Фромма («мазохіст-садист», «руйнівник», «конформіст-автомат»); підліткові акцентуації А.С. Лічко (гіпертимний, циклоїдний, лабільний, астеноневротичний, сензитивний, психастеничний, шизоїдний, епілептоїдний, істероїдний, нестійкий, конформний); за характером манери спілкування К. Леонгарда (гіпертимний, дистимний, циклоїдний, збудливий, застрягаючий, педантичний, тривожний, емотивний, демонстративний, екзальтований, екстравертований, інтровертований). Поняття про здібності. Природні й соціальні передумови здібностей. Структура здібностей: загальні та спеціальні здібності. Здібності, обдарованість, талант, геніальність, майстерність. Формування та розвиток здібностей.

Воля

Діагностика рівня розвитку вольових якостей людини. Воля як протилежність неволі. Значення мети в житті. Самовиховання волі. Розвиток сили волі. Класифікація вольових якостей особистості: первинні (базальні) – сила волі, енергійність, наполегливість, витримка, сміливість тощо; вторинні (характерологічні) – хоробрість, рішучість, впевненість у собі, самоволодіння та ін.; третинні (морально-ціннісні) – відповідальність, принциповість, обов'язковість, ініціативність, діловитість тощо.

ІІІ. ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Загальна психологія. Навчальне видання / О.В. Скрипченко, Л.В. Долинська, З.В. Огороднійчук та ін. – К.: "А.П.Н.", 1999.
2. Максименко С. Д. Общая психология / С. Д. Максименко. – М. : «Рефл-бук», К. : «Ваклер». – 1999. – 528 с.
3. Основи загальної психології / За редакцією С.Д.Максименка. – К.: НПЦ "Перспектива", 1998. – 320 с.

4. Психологія. Підручник для педагогічних вузів / За ред. Г. С. Костюка. – К. : Вища школа, 1968. – 572 с.

5. Психологія. Підручник /За редакцією Ю.Л. Трофімова. – К. : "Либідь", 2000. – 558 с.

6. Рубинштейн С. Л. Основы общей психологии / С. Л. Рубинштейн. – М. : ВДАДОС, 1987. – 707 с.

7. Столяренко Л. Д. Основы психологии / Л. Д. Столяренко [7-е изд., перераб. и доп.]. (Серия «Высшее образование»). – Р. н/Д. : Феникс, 2003. – 672 с.

ІV. ПОРЯДОК ПРОВЕДЕННЯ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Екзаменаційний тест містить 30 тестових завдань з вибором варіанта вірної відповіді (закриті тести), максимальна кількість отриманих балів – 12. Відсутність відповіді балом не оцінюється. У кожному питанні 4 варіантів відповідей, з яких тільки одна вірна. Час для підготовки до відповіді – 60 хвилин (1 година). Підсумкова оцінка за випробування підраховується за 12-бальною шкалою.

Критерії оцінювання представлені у таблиці 1.

Таблиця 1

Критерії оцінювання відповідей на вступному випробуванні з психології

Кількість правильних відповідей	Бали
30	12
29	11
28	11
27	10
26	10
25	9
24	9
23	8
22	8
21	7
20	7
19	7
18	6
17	6
16	6
15	5
14	5
13	5
12	4

11	4
10	4
9	3
8	3
7	3
6	2
5	2
4	2
3	1
2	1
1	1

Голова фахової атестаційної комісії

к. е. н., доц. О. В. Федорова

Члени фахової атестаційної комісії

д. психол. н., проф. Н.Є. Завацька

к. пед. н., доц. О.М. Задорожна